

PRAKTIČNA ISKUSTVA U KATEHIZACIJI MLADIH

Andrija Kišićek

Ovo je prilog iz prakse i s tog razloga nema znanstven karakter. Želimo razmišljati o evangelizaciji i katehizaciji, uzevši u obzir našu situaciju i lik katehete mladih. Katehetu kao osobu ne možemo izdvojiti iz cjelovite stvarnosti pa zato moramo o svemu razmišljati.

Vjera se snažnije prenosi svjedočenjem žive zajednice (Crkve) i pojedinih osoba nego školskim dokazivanjem i uvjeravanjem. Isus je, naime, najprije navjestitelj radosne vijesti životom i djelima, a potom riječima. Iako jedno i drugo ide zajedno, a odijeljeno nije cjelovito, kad bi trebalo postaviti neki redosljed, svakako više izaziva življeno nego riječima prenošeno uvjerenje. Tu treba tražiti osobu (lik) katehete. Najprije svjedok, a onda jasan tumač cjelokupne vjere. Tim više što je u našoj životnoj zbilji, napose u gradskim sredinama, kateheta često i prvi navjestitelj evangelizator.

Crkva pak u najnovijim dokumentima, naročito u Evangeliji nuntiandi, između ostaloga od navjestitelja traži svjedočenje životom: – „Svjedočanstvo životom postalo je više nego ikad bitan preduvjet osnovne uspješnosti propovijedanja” (EN 76). To se ne odnosi samo na prvotnu evangelizaciju nego i na sve daljnje koje se mogu nazvati i katehizacijom. Katehizacija kao opredjeljenje za Isusa Krista produbljuje, učvršćuje i čuva ono prvotno. Zato kateheta

mora ići korak ispred katehizanata jer će možda samo pojedinci u izvanrednim okolnostima moći i to s posebnom Božjom milosti otići dalje od navjestitelja u redovitim životnim okolnostima. Zato je uloga katehete da bude voditelj katehizanata nezamjenjiva, a iz toga proizlazi i obaveza neprestanog hoda naprijed u osobnom spoznavanju Boga.

U istom dokumentu Pavao VI. piše: „Ima li zapravo neki drugi način da se preda evanđelje osim da se drugome prenese iskustvo osobne vjere?” (EN 46) i „Suvremeni čovjek radije sluša svjedoke nego učitelje ili ako sluša učitelje, sluša ih zato što su svjedoci” (EN 41). Pravi pak svjedoci mogu biti oni, govori isti papa, „koji druguju s Bogom kao da vide Nevidljivoga” (EN 76). To je naročito važno u katehizaciji jer ima onih koji su primili sustavnu katehezu i sakramente, ali još dugo oklijevaju da povežu svoj život s Isusom Kristom... (usp. CT 19). Njih treba brižno i neprestano poticati na opredjeljenje za Isusa Krista, a to može kateheta koji radosno živi u predanosti Kristu. Tako se katehizacija i evangelizacija u našoj životnoj situaciji neprestano isprepliću.

Neki od ovih zahtjeva Crkve u katehizaciji u nas nisu u dovoljnoj mjeri primjenjivani. Postoji dosta otežavajućih okolnosti koje ne možemo primijeniti, ali bi se uz više napora mo-

glo mnogo toga ublažiti. Promotrimo barem djelomice i površno situaciju: Katehiziraju se uglavnom djeca do završetka osmoljetke. Srednjoškolci, studenti i druga mladež u manjem broju. Odrasli uglavnom na liturgijskim sastancima. Mnogi bez prve evangelizacije, tj. bez opredjeljenja za Isusa Krista.

Djeca su, naročito u gradskim sredinama, rano otkinuta od obitelji. Veći dio dana prožive u jaslicama, dječjem vrtiću, školi, dok su roditelji neprestano zauzeti poslom. Više nego roditelji, drugi ih ljudi pripremaju za život. Kao što brigu oko svoje djece moraju prepustiti učiteljima i odgojiteljima iz dječjih vrtića i škole, tako ih dobronamjerno prepuštaju katehatama za odgoj u vjeri. Kao što se sve drugo događa na sate i u radno vrijeme, tako i vjeronauk. Svlada se gradivo, pripremi za prvu sv. pričest, neke još i za krizmu i s tim početnim znanjem i nešto iskustva šalje ih se u život. Sredina u kojoj žive uglavnom ne prakticira vjeru. Zadovoljavaju se znanjem koje su stekli za prvu sv. pričest. Na tome ostaju i dalje životare. Ima i onih koji ne staju tu, nego nastavljaju napredovati u vjeri. Njima obitelji iz kojih su nikli redovito daju podršku. Negdje u djetinjstvu oni su primili prve obrise evangelizacije. Preko vjerskih obreda kojima je prisustvovala cijela obitelj, ili običaja prigodom Božića i Uskrsa kao i nekih drugih vjerskih čina koji se događaju unutar obitelji, npr. krštenja, molitve i sl. — oni su s roditeljskom ljubavlju upili i ono što je njihovim roditeljima bilo sveto. To, čini se, ostaje najdulje. Oni su pogodni za katehizaciju. Jedno se iskustvo produbljuje, pojašnjava i širi. Međutim, u gradskim je sredinama takvih iskustava sve manje. One pak kojima su roditelji pružili vjeronauk kao i školsku naobrazbu, trebala bi primiti šira zajednica Crkva — župa u koju su rođeni po krštenju, te im neprestano uz pouku davati i prenositi vjerska iskustva. Čini se da je vrlo dobra kateheza starih Izraelaca zapisana u Ponovljenom zakonu 26. Tumače se djela koja su spomen na događaje pod osloboditeljskim vidom. Svakako treba izbjegavati katehezu bez obrednih čina i bez uvođenja u iskustvo Božje prisutnosti primjereno pojedinoj dobi katehiziranja.

Predstavnik te zajednice jest kateheta s inicijative i iskustva

kojim se vjeroučenici susreću. On u toj novoj obitelji djetetu zamjenjuje roditelje. Bog to dijete šalje k njemu da bude preporođeno. To se događa u ljubavi. Prema tome, kateheta mora, usudio bih se reći, posjedovati ne samo naravnu ili službenu ljubav prema katehizantima nego u otvorenosti srca mora neprestano moliti Boga za ljubav kako bi djeca koja lako otkrivaju mogla pročitati da im on želi približiti više od nekog znanja ili pravila za život, jednu stvarnost koju duboko i radosno živi. Više navješćivati radosnu vijest, manje prijetiti kaznom, prihvaćati dobru i nestašnu djecu kao u obitelji, darovitije i manje sposobne, bogatije i siromašnije jednako. To može čovjek koji živi evanđelje.

Slično je i s odraslima. Mislim tu na punoljetne koji se iz određenih razloga žele upoznati s vjerom, a u djetinjstvu nisu imali prilike. Najčešća a najmanje dobra praksa jest da ih se poučava pojedinačno, brzo i uglavnom teoretski. Mnogi se svećenici tuže da ti po primitku sakramenata inicijacije i vjenčanja žive kao i prije. Poznavanje vjerskih istina očito ih nije zadovoljilo. Nisu ušli u zajednicu gdje bi upoznali prijatelje da im dalje pomažu. S druge strane, nisu došli do iskustva Božje prisutnosti da bi poželjeli više pa ostaje, uz možda neki mali pomak, sve po starom. Iz bogate svoje riznice Crkva upućuje na obrednik: „Red pristupa odraslih u kršćanstvo” i ne bi ga se u pripremanju odraslih za sakramente smjelo zaobilaziti kako u pojedinačnim, makar samo s kumovima, tako i u grupnim slučajevima.

Događa se da poslije primanja sakramenta sv. potvrde mladi napuštaju vjersku pouku, a nerijetko prestaju i s vjerskom praksom. Naučili su vjeronauk i ne znaju što bi dalje. Oni pak koji ostaju zadaju muke katehetama. Ne znaju što bi s njima. U toj dobi brzo se riješe zanimljivija pitanja i razumske i moralne naravi. Drugo se sve već čini poznatim. Samo proširivanje znanja ne zadovoljava. Oni hoće davati, i samim time mogu više primati. Od njih se traži veći angažman i podjela službi u Crkvi. Traže prostora za rad i napredovanje. Ovisi o kateheti hoće li ih moći i znati zaposliti i slušati dokraja kako bi ih mogao voditi. Oni više od nauka traže osobu. Teže za iskustvom susreta i prijaja

teljstvom kao i odgovornošću koja iz prijateljstva proizlazi. Tu kateheta mora s njima ići dalje. Siguran je voditelj ako je sam prošao taj put. Želi ih uvesti u radost koju Isus daje. To može ako je on posjeduje i znade kako je do nje došao. U protivnom, neće mnogo učiniti. Za katehetu postoji trajna opasnost da pribjegne radu koji mu nije svojstven pa u njemu potroši mnogo snage. Napušta svoj posao a prihvaća drugi koji je po ljudski uspješan, priređuje priredbe, gradi, popravlja, organizira izlete i slično, što sve mogu činiti laici. U nedostatku suradnika mora se baviti i time, ali za njega nije to na prvom mjestu. Drugi bi možda to učinili bolje, a on od bitnoga pobjegne u manje važno. To je često katehetska varka koja ne donosi mnogo plodova nego tek neki uspjeh kod ljudi. Ako su te djelatnosti u službi okupljanja zajednice, imaju smisao, ali se samo na njima ne smije ostati. U svim tim stvarnostima kao član zajednice čiji je ujedno i voditelj, kateheta je prisutan, ali to nije njegov prvotni poziv. Njegova služba nadilazi zemaljske toliko više koliko je sam više Božji. Inače se sve vrti u krugu kao avion koji rola ali se ne može podići i nikoga povesti.

Tako se sve okreće oko katehete. Uspjeh i neuspjeh kateheze zapravo je ipak u rukama kateheta. Vjera katehizirana dosta ovisi o vjeri katehete. Uključivanje u zajednicu vjernika također. Kateheta zato ne smije biti najamnik niti čovjek koji jedan posao radi samo u određeno vrijeme jer on je jednostavno pozvan da se čitav založi za širenje i utvrđivanje kraljevstva Božjega. Koliko je on zauzet za Božju stvar i otvoren Bogu, toliko Bog može preko njega raditi. Vjeroučitelj mora neprestano raditi na sebi kako bi se intelektualno, metodološki i duhovno osposobljavao za izvršenje zadatka koji ne zadire samo u ovozemaljske stvarnosti nego i u vječnost. Postoje zato nezaobilazne stvari u životu kateheta:

1. Zvanje. Usudujem se misliti da je za katehetsko služenje u Crkvi potrebno imati zvanje. Loše je zato ako je netko određen za katehetu. Svećenik je to po svojem poslanju. Stoga čovjek mora posjedovati naravne i stečene kvalitete. Pod naravnim podrazumijevamo sklonost, želju, komunikativnost kao i ljubav

da vjernik zahvaćen radosnom viješću želi obogatiti druge. One se vježbom i radom razvijaju, a otvorenošću Božjoj milosti oplemenjuju i produbljuju. Bog po rođenju dijeli darove ljudima, a oni ih radom razvijaju i u susretu s njime oživljavaju što je naročito važno za katehetu.

2. Pošteno služenje Crkvi. Crkva je poslana svijetu. Kateheta mora poznavati život Crkve, nauk koji baštini od Isusa Krista, snagu spase-nja u tajnama Božje prisutnosti, cjelokupan poklad vjere da ga neprikraćeno može prenositi drugima. Prenosi sve istine vjere pa i one koje razumski ne može dokraja istumačiti, a vjeruje u njih zbog autoriteta Isusa Krista. Ne smije biti jednostran tumač vjere niti birati samo ono što se osobno njemu više sviđa. On je poslanik Crkve. Tumači Božju, a ne ljudsku mudrost.

3. Potrebne kvalifikacije. Poznavanje teologije, pedagogije, metodologije, sociologije ne može se zaobilaziti. U tome neprestano treba napredovati, tj. ići ukorak sa suvremenim zbivanjima na tim područjima. Ne smije se zapustiti, zatvoriti u jedan način rada, prestati napredovati i prihvaćati nove spoznaje jer time umanjuje svoje služenje.

4. Iskustvo vjere. To se danas dosta naglašava. To je stvarnost koja se ne može predati pisanom riječju niti jednostavnim tumačenjem, nego osobnim svjedočanstvom – živim posredstvom. To je dubinsko, cijelim bićem proživljeno čovjekovo osvjedočenje o Božjoj stvarnosti. Događa se u neprestanom susretanju s Bogom u Duhu po molitvi. Ono je za svaku osobu različito. Nitko ne može svoje iskustvo u cijelosti prenijeti drugome jer je ono svojstveno osobnosti, ali čovjek koji je „susreo” Boga i dopustio da ga mijenja, može drugima dobro pokazivati put kojim treba ići da se i oni otvore Božjoj stvarnosti. U katehetskoj je praksi važno da se od teorije dođe do prakse, iz ropstva zlu u oslobođenje i da radosna vijest pogodi srce čovjeka. Onaj tko ima iskustvo može svjedočiti. Ono zahvaća sve spoznajne moći, razumske i osjećajne. Za služenje je kateheti potreban rast u vjerskom iskustvu, kako bi mogao drugima pomagati. Svoje iskustvo vjere kateheta provjerava na temelju Sv. pisma i učiteljstva Crkve.

5. Kateheta, kršćanin za primjer. Isus je

svoje učenike zvao prijateljima jer im je rekao sve što su mogli prihvatiti. Rekao je sve što je Otac saopćio njemu. Kateheta je također prijatelj povjerenim učenicima. Kao iskrenom prijatelju, vođenom snagom Duha, jednako mu je stalo do svakog katehizanta. To prijateljstvo proizlazi iz dubokog prijateljstva s Isusom Kristom. Iskustvo prijateljstva s Isusom prenosi na vjeroučenike da ih učini sretnima. Kateheta djelom i riječima naviješta Božju ljubav. Ona je božanski savršena. Bogu je stalo da se svi ljudi spase. Vjeroučitelju jednako tako. Kateheta zato neprestano traži snagu Duha Svetoga da sam prevlada ljudsku ljubav i približi se Božjoj pa tako izbjegne zamke Zloga. Ta se snaga dobiva po molitvi. Kateheta zato moli osobno, moli za katehizante i s njima. Naročito djeca osjećaju da li je nešto samo naučeno ili i proživljeno, izlazi li iz povezanosti s Bogom ili samo iz knjiga. Naviješta osobu Isusa Krista koja spašava njega i druge. On tako postaje kršćanin koji vodi za sobom druge. To iziskuje napor, njegovanje Božje milosti u sebi, trajno ispitivanje savjesti, svijest odgovornosti, traži nadnaravno osvjedočenje, te ozbiljan i nepovratan zaokret prema vječnosti i Bogu. Za čovjekom koji je osobno i hrabro krenuo k Bogu mogu poći drugi. On im je primjer. Takvi su ovome svijetu, koji ima mnogo učenjaka a malo svjedoka, najpotrebniji.

Zaključak. Mnogo bi se još moglo razmišljati i pisati o služenju kateheta i njihovoj odgovornoj zadaći. Cilj ovog razmišljanja nije da sve iznese, nego da pokuša naglasiti ono neophodno. Sv. Pavao apostol poučen osobnim iskustvom piše za nas: „I mi o tome govorimo

ne riječima kakve uči ljudska mudrost, nego riječima kakve uči Duh” (1 Kor 2,13). U Ateni je Pavao govorio učeno, pomno pripravljen i biranim riječima, a Atenjani mu nisu povjerovali (Dj 17,22–32). U Korintu pak Božjom mudročću naviješta Isusa kao Mesiju i snagu spasenja i povjerovali su mu (Dj 18,8–11). Ne zapuštajući prvo, treba se više oslanjati na drugo Pavlovo iskustvo. Kateheta mora imati povjerenja u Isusovu mudrost i njegovu riječ. Kada tako iznosi, veće je jamstvo uspjeha. Vjeroučenike neprestano potiče na rast. On je voditelj. Ako voditelj stane, prestaje to biti. Pretvara se u domaćina i zadržava putnike daleko od cilja. Zato kateheza završava na novoj životnoj polaznoj točki. Na kraju svakog predavanja moraju se nazrijeti novi vidici. Bog je beskraj pa se uvijek ima kamo ići. Kateheta nikada ne smije pomisliti da je dovoljno narastao u vjeri i iskustvu Boga. Kao što se zemlja ne može jednom obraditi pa onda samo ubirati plodove nego treba stalno raditi, tako je s katehetom i vjeroučenicima. Služba se katehete ne smije pretvoriti u zanat. Njegov je život molitva, učenje, svjedočenje (Mt 7,22–23), govor iz punine srca (Mt 12,34), živi cjelovito a ne podvojeno (na privatni i službeni život). Svakodnevno obraćanje Bogu, omogućava odvratanje od svijeta i utire putove Božjeg spasenja kako u njemu tako i u katehizantima.

Kateheta se i evangelizator zato nikada ne predaje, nego uvijek traži nove putove i načine da braći koju ljubi navijesti radosnu vijest. Veći napor jače očituje ljubav. Trudimo se da se u ljubavi ne damo nadmašiti.